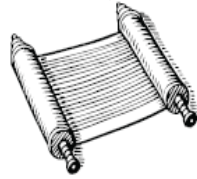

Center for Modern Torah Leadership

חרות ואחריות

www.TorahLeadership.org

"Taking Responsibility for Torah"

Halakhic Morality and Mental Disability

Rabbi Aryeh Klapper

July 23, 2017

Kadimah-Toras Moshe

HALAKHIC MIND

One of the most perplexing problems that has confused the finest of minds is that of the rationalization of the commandments (טעמי המצוות) . . . Maimonides attempt at rationalization, more so than any other of his theoretical undertakings, brought forth a historical controversy . . . Judging Maimonides' undertaking retrospectively, one must admit that the master whose thought shaped Jewish ideology for centuries to come did not succeed in making his interpretations of the commandments prevalent in our usworld perspective . . . Maimonides' failure to impress his rationalistic attitude upon the vivid religious consciousness is to be attributed mainly to the fact that the central theme of the Maimonidean exposition is the causalistic problem. The "how" question, the explanatory quest, and the genetic attitude . . . Instead of describing, Maimonides' explained . . . (91-92)

The objective alone may serve as a point of departure for the philosopher desirous of interpreting the religious experience. In particular does this hold true of the Jewish religion where the process of objectification culminates in the Halakhah. We do not know of any other religion in which the process of objectification has attained such completeness as it does in the Halakhah. (99)

To this end there is only a single source from which a Jewish philosophical weltanschauung could emerge; the objective order – the Halakhah (101)

HALAKHIC MAN

When Halakhic man come across a spring bubbling quietly, he already possesses a fixed, a priori relationship with this real phenomenon: the complex of laws regarding the halakhic construct of the spring. The spring is fit for the immersion of a *zav*; it may serve as *mei hatat*; it purifies with flowing water; it does not require a fixed quantity of 40 *seahs*; etc . . . Halakhic man is not overly curious, and he is not particularly concerned with cognizing the spring as it is in itself. Rather, he desires to coordinate the a priori concept with the a posteriori phenomenon (20)

HALAKHIC MORALITY

Halakhic law is the product of the divine logos-ethos activity. The latter resulted in the emergence of a theoretical-normative system, in a body of ideas-nomoi.

Halakhic morality, on the other hand, was born from the great God experience . . . Whoever has seen the Real and Perfect is determined to be real and perfect too, since in his eyes, imitating is the only way in which he can commune with the Real and the Perfect. Zeh E-li ve-anvehu, "This is my God and I will be like him"; *mah hu af ani*, as He is, so shall I be (see Shabbat 133b) (182)

Therefore we must say that morality – in contradistinction to the halakhic law – is a personal, subjective affair. I use the terms "subjective" in a twofold meaning.

First, morality does not lend itself to objectification in the form of precise definition and formulation. It is impossible to describe morality in distinct cognitive categories. We must avail ourselves of metaphors, oblique allusions, indirect media of expression, for we deal not with concepts but structures, not with laws but commitments stemming from our religious perceptions and intuitions.

The second . . . The moral commitments cannot claim uniform universal validity, equally binding on all people at all times, without taking into account the incompatibility of individual tempers and modes of thinking. (185-6)

That is why there is no *pesak halakhah*, no authoritative halakhic ruling, in matters of morality . . . (190)

חידושי ר' חיים הלוי הלכות קרבן פסח פרק ה הלכה ז = Novellae of R. Chaim Soloveitchik

וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים - חייבין לעשות פסח שני; ואם שחטו עליו בראשון - פטור עכ"ל.
והכסף משנה הקשה:

אטו קטן בר חיובא ופטורא הוא!?

וכוונתו היא מהא דמבואר בר"ה דף כ"ח [ע"א]

דאם אכל מצה כשהוא שוטה ונשתפה - לא יצא ידי חובת מצה, כיון דהיה אז בר פטורא בשעת קיום המצוה,
והוא הדין בקטן אם אכל מצה, דלא יצא ידי חובתו לכשהגדיל.

וא"כ, מאי שנא בפסח, דפטור לעשות פסח שני לכשהגדיל!?! ואיך מיפטר במה ששחטו עליו בראשון, כיון דהיה אז
פטור מפסח!?

ותירץ הכסף משנה בשם הר"י קורקוס:

דכיון דרחמנא רבייה לקטן {משה לבית} שישחטו עליו וממנין אותו - נפטר הוא בכך מן השני. עכ"ד.

וקשה

דהא מסקינן בנדרים דף ל"ו דשה לבית לאו דאורייתא, והדרה קושית הכסף משנה לדוכתה!?

...

ובאמת נראה,

דגם בדין קיום המצוה חלוק מצה מפסח,

דבפסח - עיקר המצוה חלה על החפצא של מעשה המצוה, שהוא הקרבת הקרבן שעולה לו,

דבזה שהקרבן עולה לשם בעליו הוי קיום המצוה שבו ממילא,

ובכה"ג דקיום המצוה נעשית ממילא, שוב הדר דינא דחייל דין קיום המצוה גם בחרש שוטה וקטן,
כיון דמעיקר הדינים לא הופקעו,

משא"כ במצות אכילת מצה - דבעצם מעשה המצוה דהוא אכילת המצה - ליכא שום חלות דין על החפצא, ורק דחובתו
בהמצוה היא דמשייה ליה לקיום מצוה, וע"כ שפיר אמרינן דבחרש שוטה וקטן, דלאו בני חיובא נינהו, ממילא ליכא בהו
גם דין קיום מצוה כלל.

Similarly, a minor who reached majority between the two Pesachs – is obligated to make the Second Pesach; but if they slaughtered for him on the First – he is exempt.

Kesef Mishnah challenged:

Is a minor someone who has positive or negative obligations?!

He refers by implication to that which is clarified on RH 28A

that if he ate matzah while a *shoteh* and then healed – he has not fulfilled the obligation of matzah, since he was a person-of-exemption at the time the mitzvah was fulfilled,

and the same is true of a minor who ate matzah, that he has not fulfilled his obligation when he reaches majority.

If so, what is different regarding Pesach, where he is exempt from bringing the Second Pesach when he reaches majority?

Kesef Mishnah answered in the name of RI Corocus:

Since the Torah included the minor (via the verse “a sheep per household”), that they can slaughter for him and appoint him (as member of a Pesach-eating fellowship) – he is thereby exempted from the Second.

But this is difficult,

as we conclude on Nedarim 36 that “a sheep per household” is not a Torah-law principle, so Kesef Mishnah’s question returns to its place?!

...

So it seems in truth that even with regard to the *kiyum* of the mitzvah, matzah and the Pesach sacrifice differ in that regarding the Pesach – the *ikar* of the mitzvah is *chal* on the *cheftza* of the *maaseh* of the mitzvah,

in that once the sacrifice counts for its owners, the *kiyum* of the inherent mitzvah happens *m’meila*,

and in cases where the *kiyum mitzvah* happens *m’meila*, the law turns out that the *kiyum hamitzvah* happens even for the *cheresh shoteh or katan*,

since that are not severed from the *ikkar* of the *dinnim*

which is not so regarding matzah – since in the *etzem maaseh* of the mitzvah, which is the eating of the matzah,

there is no *chalot din* on the *cheftza*, rather it is his obligation in the mitzvah that makes it a *kiyum* of the mitzvah,

and therefore we properly say regarding a *cheresh shoteh or katan* that they are not *bonei chiyuvai* so *m’meila* the

category of *kiyyum mitzvah* doesn’t apply regarding them at all.

שו"ת משפטי עוזיאל כרך ד - עניינים כלליים סימן יג ג = Responsa of R. Ben Tziyon Uziel

עוד העיר כת"ר עמ"ש להסביר מחלוקת הפוסקים בדין שוטה שזנתה
 דמ"ד שוטה שזינתה אסורה לבעלה סובר שהואיל והיא מצווה אעפ"י שפטרה התורה מכל מקום לגבי בעלה נקראו
 מועלת,
 ולמ"ד שאינה מצווה מותרת משום דכיון דלא נצטוית אין כאן מעלה מעל בבעלה.

...

והוכרתי לומר זאת ולא לנקוט הטעם דשוטה אין לה דעת
 משום דיש שוטות שיש להן דעת לענין זה,
 ומתוך דעת של חמדה עושות זאת,
 ולא מסתבר לי לומר דמה שמותרת לבעלה הוא מפני שאין לה דעת, שא"כ נתת דבריך לשעורין,
 אלא לדעת האומרים דשוטה שזינתה מותרת בכל שוטה קאמרינן משום שלא נצטוית במצוות ואינה נענשת
 בעונשין.

Your Honor also commented on my explanation of the dispute among the decisors regarding a *shotah* who committed adultery –

that the one who says that she is forbidden to her husband holds that since she is commanded, even though the Torah exempts her, nonetheless she can be called *moelet* with regard to her husband while the one who says that she is not commanded holds that she is permitted, as since she is not commanded, there is not *mo'alah ma'al* with regard to her husband

...

I was compelled to say this, rather than to say that the rationale is that a *shotah* lacks *da'at*, as if so, you have given-your-words-over-to-case-by-case-measurement

rather the opinion of those who say that she is permitted apply to all *shotahs*, because she is not commanded in *mitzvot* and not punished with punishments.

רדב"ז הלכות עדות פרק ט

"השוטה פסול לעדות וכו" –

כתב רבינו הטעם לפי שאינו בן מצות

כלומר שהוא פטור מן המצות

ואף על פי שמקיים מקצת מצות לפעמים - הוי כמי שאינו מצווה ועושה,

וגרע מאשה ועבד, ופסול מן התורה

The *shoteh* is invalid for testimony –

RAMBAM write that the reason is that he is not a *ben mitzvot*

meaning that he is exempt from mitzvot

and even though he fulfills some mitzvot at times – he is like “one who is not commanded but does”,

and he is lesser than a woman or slave, and invalid from the Torah.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כח עמוד א = Talmud Rosh HaShanah 28a

שלחו ליה לאבוה דשמואל:

כפאו ואכל מצה – יצא.

כפאו מאן?

אילימא כפאו שד, והתניא:

עתיים חלים עתיים שוטה –

כשהוא חלים - הרי הוא כפקח לכל דבריו;

כשהוא שוטה - הרי הוא כשוטה לכל דבריו.

?!?

אמר רב אשי:

שכפאוהו פרסיים

אמר רבא:

זאת אומרת: התוקע לשיר - יצא.

They sent to Shmuel's father:

If X compelled him and he ate matzah (on Seder Night) – he fulfilled the obligation.

Who compelled him?

If you say that he was compelled by a demon, but a beraita says:

If a person is sometimes *chalim* and sometimes a *shoteh* –

When he is *chalim* – he is like a sane/alert person for all his affairs;

When he is a *shoteh* – he is like a *shoteh* for all his affairs.

Said Rav Ashi:

He was compelled by Persians.

Said Rava:

This implies: One who blows (shofar on RH) *lashir* – fulfilled his obligation.

רש"י מסכת ראש השנה דף כח עמוד א = Rashi

התוקע לשיר - לשורר ולזמר. כך שמעתי מפי מורי הזקן.

וביסודו של מורי רבי יצחק בן יהודה ראיתי: התוקע לשד = להבריח רוח רעה מעליו.

One who blows (shofar on RH) *lashir* – to make music and song.

So I heard from my elder teacher.

But in the Yesod of my teacher Rabbi Yitzchak ben Yehudah I saw:

One who blows (shofar on RH) *lashed* = to chase away a *ruach ra'ah* from upon him.

שו"ת הרב"ז חלק ב (אבן העזר) סימן נ = Responsa of R. Betzalel Zev Spirn (1867-1929)

זאת אומרת התוקע לשיר יצא,

ופירש"י שם בד"ה התוקע:

בשם יסודו של מורי רבי"י [שהי' לו גי'] התוקע לשד להבריח רוח רעה מעליו ע"ש.

אף שבעת שכפאו שד והרוח רעה הוא חולה, אפילו הכי, כיון שבעת שהוא תוקע להבריחו מעליו, ודאי הוא חלים -

לפיכך יצא.

This implies: One who blows (shofar on RH) *lashir* – fulfilled his obligation

Rashi explained there in the name of the Yesod of my teacher Rabbi Yitzchak ben Yehudah (who had an alternate text):

One who blows (shofar on RH) *lashed* = to chase away a *ruach ra'ah* from upon him.

Even though at the time that he was compelled by the demon or the *ruach ra'ah* he is sick, nonetheless since at the time that he blows to chase it away from upon him, he is certainly *chalim* – therefore he fulfilled his obligation.

משנה חולין א:א = Mishnah Chulin 1:1
הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן
שמה יקלקלו את שחיטתן
וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה

All slaughter, and their slaughtering is valid, except for the *cheresh, shoteh, and katan*,
 lest they spoil their slaughter

And all of them who slaughter with other's washing them – their slaughter is valid

שו"ת באר משה בנין ירושלים סימן יח = Responsa of R. Mosheh Nachum Yerushalimski (185-1916)

גם יש לצרף בזה דעת הנוב"י המובא באור הישר ובבית מאיר (סי' קכא)
 דאפי' שוטה גמור שהיה עושה כל דברי שטות המפורשים והוחזק בהן, אפ"ה הגט שנותן בב"ד והב"ד מלמדין אותו
 כנהוג - אין לך גדול עומד על גביו יותר מזה,
 ומהני לפי דברי הירושלמי (פ"ק דתרומות ה"א)
 חשו"ק שקדשו כו' בינן לבין עצמן - אין קידושיהן קידושין; בינן לבין אחרים - קידושיהן קידושין,
 דמה שתמה התו"ג שם דהיכי משכחת לה קידושין בינו לבין עצמו, והוכיח מזה דמיירי בקידושי אפר פרה -
 כבר תירץ הגאון נודע בשערים שם (סי' קכא סוס"ו)
 דכאן לא מהני מה שאחרים רואים בלבד, רק שמלמדים אותו להיות מחשב לקנות האשה,
 ובינו לבין אחרים - היינו שעמדו על גביו ולמדוהו עניני הקידושין,
 ובינו לבין עצמו - מיירי שאחרים ראו את הקידושין רק שלא עסקו עמו בעניני קידושין, יעו"ש

One can also add to this the opinion of Noda b'Yehudah brought in Or HaYashar and in Beit Meir 121

that even an absolute *shoteh* who does all the *shoteh*-actions spelled out (in halakhic precedents) and does so to the point that they are seen as characteristic, nonetheless the ger that he gives in beit din, with the beit din instructing him as is standard practice – there is no case of “an adult standing over him” greater than this, and it is effective according to the Yerushalmi (Terumot 1:1) which says:

A cheresh, shoteh, or katan who was mekadesh etc. amongst themselves – the marriage is a nullity; amongst others – the marriage is valid,

and as for what Torat Gittin was astonished by there, that where do we find a case of marriage conducted privately, so that he proved from there that the topic was (not marriage but rather) the sanctification of the ashes of the Red Heiger –

The gaon Noda ba'Sh'arim already replied that here it would not be effective to have others merely observing, but rather they must instruct him to think about acquiring a wife and “amongst others” means that others stood over him and instructed him regarding *kiddushin*

and “amongst themselves” refers to where others saw the *kiddushin* but did not engage with him about matters of *kiddushin*.